

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΓΝΩΜΗ

Δ116/2019

(Της διαδικασίας του άρθρου 2, παρ. 2, περ. γ' (δδ) ν. 4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 20^η Νοεμβρίου του έτους δύο χιλιάδες δεκαεννιά (2019) ημέρα Τετάρτη και ώρα 9:30 π.μ. και επί της οδού Κεφαλληνίας 45 και Κομνά Τράκα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

1. Προεδρεύων: Αδάμ Καραγλάνης, Αντιπρόεδρος

2. Μέλη: Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης

Δημήτριος Λουρίκας (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Δημήτριος Σταθακόπουλος

Ερωφίλη Χριστοβασίλη

Γραμματέας: Μαρία Αντωνοπούλου, Π.Ε. Διοικητικού - Οικονομικού

Εισηγητής: Ευάγγελος Ιατρού, Διπλωματούχος Μηχανικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό της ΕΑΑΔΗΣΥ

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν ο Αν. Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ελέγχου της Αρχής, Ευάγγελος Καραμανλής, η Αν. Προϊσταμένη του Τμήματος Ελέγχου Αιτημάτων Διαπραγμάτευσης της Αρχής, Αικατερίνη Θεοδωροπούλου, καθώς επίσης, μέσω τηλεδιάσκεψης, και ο εισηγητής, οι οποίοι αποδεσμεύτηκαν πριν την έναρξη της διαδικασίας της ψηφοφορίας των μελών του Συμβουλίου της Αρχής και τη λήψη της απόφασης.

Θέμα: Παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011 επί αιτήματος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας / Περιφερειακής Ενότητας Σερρών για την προσφυγή της σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκειμένου για την ανάθεση για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης (κατ' αρ. 32 παρ. 2 περ. γ' ν. 4412/2016) δημόσιας σύμβασης / δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών, εκτιμώμενης αξίας 21.620,29€ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, για το σχολικό έτος 2019-2020.

1. Με το με αρ. πρωτ. 642469(5267)/17.10.2019 (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 5516/21.10.2019) έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικού της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών της Περιφέρειας Κεντρικής

Μακεδονίας με το συνημμένο σε αυτό φάκελο, όπως αυτός συμπληρώθηκε και διευκρινίσθηκε με το με αρ. πρωτ. 695078(5738)/8.11.2019 (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. **5880/8.11.2019**) έγγραφο του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Σερρών, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αιτήθηκε την παροχή της σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής και Αρχή), σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, προκειμένου να προβεί λόγω κατεπείγουσας ανάγκης (κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016) σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης για την ανάθεση δημόσιας σύμβασης / δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών, για τέσσερα δρομολόγια, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 21.620,29€ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ για το σχολικό έτος 2019-2020, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά μόνον βάσει τιμής.

I. Ιστορικό - πραγματικά περιστατικά

Από το φάκελο της υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα:

2. Στις 7.5.2019, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας προκήρυξε, δυνάμει της υπ' αριθμ. 279934(2464)/7.5.2019 (ΑΔΑΜ: 19PROC004919475/9.5.2019) διακήρυξης, ανοικτό διεθνές ηλεκτρονικό διαγωνισμό για την ανάθεση (μέσω του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.) υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρικής αρμοδιότητας Περιφερειακής Ενότητας Σερρών, για τα σχολικά έτη 2019-2020, 2020-2021 και 2021-2022, εκτιμώμενης αξίας 12.549.699,55€ χωρίς ΦΠΑ, υποδιαιρούμενου σε επτά ομάδες δρομολογίων, με προβλεπόμενη χρονική διάρκεια σύμβασης από την υπογραφή της έως 31.8.2022 και κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά μόνον βάσει τιμής.

Σημειωτέον ότι στην εκτιμώμενη αξία του ως άνω διαγωνισμού περιλαμβάνονταν δικαιώματα προαίρεσης για τα τεθέντα στην ανωτέρω διακήρυξη δρομολόγια, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 3.843.211,75€ χωρίς ΦΠΑ, τα οποία, σύμφωνα με το σχετικό όρο της ως άνω διακήρυξης, δύνανται να ασκηθούν ως εξής: α) κατά ποσό 2.176.621,95€ χωρίς ΦΠΑ, ήτοι ποσοστό 25% της εκτιμώμενης αξίας κάθε τμήματος του διαγωνισμού, για την τροποποίηση των τεθέντων δρομολογίων του διαγωνισμού (μείωση ή αύξηση της χιλιομετρικής απόστασης των δρομολογίων, μερική αλλαγή διαδρομής κτλ.), β) κατά ποσό 1.166.589,80€ χωρίς ΦΠΑ για τυχόν παράταση της σύμβασης μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού και έως πέντε μήνες.

Ο ανωτέρω διαγωνισμός, στο αντικείμενο του οποίου δεν περιλαμβάνονταν τα τέσσερα δρομολόγια μεταφοράς μαθητών του εξεταζομένου αιτήματος, ευρίσκεται επί του παρόντος στο στάδιο της υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης όσον αφορά στο μέρος του κατά το οποίο αναδείχθηκαν προσωρινοί μειοδότες σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 1978/20.8.2019 (ΑΔΑ: 6Ε2Λ7ΛΛ-ΤΨΩ) απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της Π.Κ.Μ.

3. Με το με αρ. πρωτ. 642469(5267)/17.10.2019 (αρ. πρωτ. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 5516/21.10.2019) εξεταζόμενο αίτημά της, η αιτούσα προβάλλει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

"Σας διαβιβάζουμε συνημμένα φάκελο, που αφορά την διαδικασία ανάθεσης του έργου της μεταφοράς μαθητών για το σχολικό έτος 2019-2020 από την προκήρυξη του αριθμ. 279934(2464)/7-5-2019 (ΑΔΑΜ: 19PROC004919475) διαγωνισμού έως σήμερα και παρακαλούμε για την παροχή σύμφωνης γνώμης, προκειμένου να προσφύγουμε στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης και να αναδειχθούν ανάδοχοι των 4 νέων δρομολογίων προϋπολογισμού 21.620,29 ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, τα οποία προέκυψαν μετά την προκήρυξη του ανωτέρω διαγωνισμού και υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη να εκτελεστούν, σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν.4412/2016 (ΦΕΚ 147/Α/8.8.2016).

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ	ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΚΟΣΤΟΣ + δικαιώματα προαίρεσης (μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ)
1	ΣΕΡΡΕΣ - 1ο και 19ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΕΡΡΩΝ	7.766,24
2	1ο και 19ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΕΡΡΩΝ – ΣΕΡΡΕΣ (1η Επιστροφή)	5.141,94
3	1ο και 19ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΕΡΡΩΝ – ΣΕΡΡΕΣ (2η Επιστροφή ολόημερου)	6.303,15
4	ΤΕΡΠΝΗ - ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (μόνο επιστροφή ολόημερου)	2.408,96

[...]

Με την έναρξη του νέου σχολικού έτους 2019-20 και μετά την επικαιροποίηση των στοιχείων μεταφοράς μαθητών από τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας (Διαβ. με αρ. πρωτ.: Φ.27/8187/10-09-2019) και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Διαβ. με αρ. πρωτ.: Φ.27/7336/12-09-2019) του Νομού Σερρών, δημιουργήθηκαν νέες ανάγκες μεταφοράς μαθητών με λεωφορεία και Ε.Δ.Χ (ταξί) και ως εκ τούτου διαβιβάστηκαν στην υπηρεσία μας τα αριθμ.628206(4166)/8-10-2019 (ΑΔΑΜ:19REQ005671730), 628214(4168)/8-10-2019 (ΑΔΑΜ: 19REQ005671636) και 640868(4283)/14-10-2019 έγγραφα του Τμήματος Απασχόλησης & Υποστήριξης της Εκπαίδευσης, που αφορούν την ανάθεση τεσσάρων (4) νέων δρομολογίων για το σχολικό έτος 2019-2020, προϋπολογισμού 21.620,29 ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

Όσον αφορά τα νέα δρομολόγια που αφορούν το αίτημά μας και λόγω του γεγονότος ότι στις διατάξεις του άρθρου 15 του Ν.4625/2019 (Α' 139) δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για την ανάθεση των νέων δρομολογίων εξαιτίας νέων αναγκών που προέκυψαν μετά την προκήρυξη των διαγωνισμών και που δεν μπορούν να καλυφθούν με την παράταση συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30-6-2019 (πρόβλεψη που υπήρχε σε προγενέστερες νομοθετικές ρυθμίσεις π.χ. Ν.4415/2016), αιτούμαστε την προσφυγή στην διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ.2γ του Ν.4412/2016 (ΦΕΚ 147/Α/8.8.2016) επισημαίνοντας τα εξής:

1) Τα δρομολόγια αυτά προέκυψαν μετά την προκήρυξη του ανωτέρω διαγωνισμού (επικαιροποίηση στοιχείων από τις Δ/σεις Εκπαίδευσης, όπως προκύπτει από τα αριθμ. 628206(4166)/8-10-2019 και 628214(4168)/8-10-2019 έγγραφα του Τμήματος Απασχόλησης & Υποστήριξης της Εκπαίδευσης) και ως εκ τούτου αποτελούν απρόβλεπτα για την υπηρεσία γεγονότα.

2) Το κατεπείγον του αιτήματός μας απορρέει από το θεμελιώδες δικαίωμα του ανηλίκου για ακώλυτη πρόσβαση στη δωρεάν παιδεία (άρθρα 16 και 21 του Συντάγματος και της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992, Α' 192), επιταγές που διαγράφουν οι συνταγματικές διατάξεις και οι υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις της ως άνω Διεθνούς Σύμβασης."

Με το ως άνω έγγραφο της αιτούσας, συνυποβλήθηκε σχέδιο απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της αιτούσας σχετικό με την προσφυγή της στη σκοπούμενη διαδικασία διαπραγμάτευσης στο οποίο περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, ο πίνακας δρομολόγια – διαδρομή – κόστος + δικαιώματα προαίρεσης (μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ) της σελ. 2 της παρούσας, καθώς επίσης και η αναφορά ότι: "σε περίπτωση που αναδειχθούν ανάδοχοι από την διαδικασία, ο χρόνος εκτέλεσης των σχετικών συμβάσεων θα αρχίσει από την υπογραφή τους και θα λήξει στις 31.6.2020".

4. Δεδομένου ότι στο υποβληθέν σχέδιο απόφασης δεν τεκμηριώνονταν οι προϋποθέσεις συνδρομής της επικαλούμενης διάταξης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, ει μη μόνον γινόταν απλή αναφορά στα σχετικά του ιστορικού της υπόθεσης έγγραφα, μεταξύ αυτών και στα υποβληθέντα με το φάκελο έγγραφα με α.π. 628206(4166)/8.10.2019, 628214(4168)/8.10.2019 και 640868(4283)/14.10.2019 του Τμήματος Απασχόλησης & Υποστήριξης της Εκπαίδευσης της

Διεύθυνσης Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Π.Ε. Σερρών της Π.Κ.Μ., η Αρχή, με το με α.π. 5516/4.11.2016 έγγραφό της, ζήτησε από την αιτούσα την υποβολή νέου αιτιολογημένου σχεδίου απόφασης για την προσφυγή της στη σκοπούμενη διαδικασία διαπραγμάτευσης, στο οποίο θα τεκμηριώνονται ειδικώς και επαρκώς οι ανωτέρω προϋποθέσεις και δη τα εξής:

“α) Η κατεπείγουσα ανάγκη για την ανάθεση της εν θέματι σύμβασης, η οποία δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, όπως πχ. με τη χρήση της συντετμημένης προθεσμίας της παρ. 3 του άρθρου 27 του ν. 4412/2016 (λόγω κατεπείγοντος) για την κάλυψη των αναγκών σας.

β) Ο απρόβλεπτος χαρακτήρας των περιστάσεων, στις οποίες οφείλεται, κατά τους ισχυρισμούς σας, η επικαλούμενη κατεπείγουσα ανάγκη για την ανάθεση των συγκεκριμένων δρομολογίων του αιτήματος.

γ) Το γεγονός ότι οι ως άνω επικαλούμενες για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης περιστάσεις δεν ανάγονται στη σφαίρα ευθύνης του φορέα σας ή/και των αρμοδίων Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπροσθέτως, παρακαλούμε όπως διευκρινισθεί αν είχε εξετασθεί η πρόβλεψη στα έγγραφα της σύμβασης δικαιώματος προαίρεσης για νέα δρομολόγια.

δ) Το ότι η αιτούμενη ανάθεση, η οποία, σύμφωνα με τα στοιχεία του υποβληθέντος φακέλου, φαίνεται ότι αφορά σε χρονικό διάστημα 161 ημερών δρομολογίων για το σχολικό έτος 2019-2020, τίθεται από το φορέα σας στο μέτρο του απολύτως απαραίτητου [...].”

5. Σε απάντηση του ως άνω εγγράφου της Αρχής, η αιτούσα αναθέτουσα αρχή υπέβαλε το με α.π. 695078(5738)/8.11.2019 (α.π. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 5880/8.11.2019) έγγραφο του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Σερρών της Π.Κ.Μ., στο οποίο αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“1. Η καταπείγουσα ανάγκη για την ανάθεση των εν λόγω νέων δρομολογίων με την διαδικασία του άρθρου 32 παρ.2γ του Ν.4412/2016 (ΦΕΚ 147/Α/8.8.2016) προκύπτει από το γεγονός ότι:

α) το θεμελιώδες δικαίωμα του ανηλίκου για ακώλυτη πρόσβαση στη δωρεάν παιδεία (άρθρα 16 και 21 του Συντάγματος και της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992, Α’ 192), επιταγές που διαγράφουν οι συνταγματικές διατάξεις και οι υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις της ως άνω Διεθνούς Σύμβασης καθιστά επιτακτική την ανάγκη μεταφοράς των μαθητών στις αντίστοιχες σχολικές μονάδες ήδη από την πρώτη μέρα της έναρξης του σχολικού έτους και ως εκ τούτου επιβάλλεται η επιλογή της συντομότερης δυνατής διαδικασίας ανάθεσης των σχετικών δρομολογίων.

Επιπλέον στο άρθρο 15 του Ν.4625/2019 (Α’ 139), το οποίο ρυθμίζει θέματα μεταφοράς μαθητών κατά το σχολικό έτος 2019-2020, δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για την ανάθεση των νέων δρομολογίων εξαιτίας νέων αναγκών που προέκυψαν μετά την προκήρυξη των διαγωνισμών και που δεν μπορούν να καλυφθούν με την παράταση συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30-6-2019 (πρόβλεψη που υπήρχε σε προγενέστερες νομοθετικές ρυθμίσεις π.χ. Ν.4415/2016) και ως εκ τούτου τυγχάνουν εφαρμογής (κατόπιν και τηλεφωνικής επικοινωνίας με το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Εσωτερικών) οι διατάξεις του άρθρου 49 του Ν.4274/2014 (Α’ 147), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου δέκατου έβδομου παρ.2 του Ν.4286/2014 (Α’ 194) περί ανάθεσης νέων δρομολογίων, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 Κεφάλαιο Γ παρ.2 περ.ζ της αριθ. 50025/19-9-2018 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ 4217/Β’/26-9-2018).

β) ο απρόβλεπτος χαρακτήρας των περιστάσεων στις οποίες οφείλεται το αίτημά μας αποδεικνύεται από το γεγονός ότι τα αιτήματα των Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Σερρών (Διαβιβαστικά με αρ. πρωτ.: Φ.27/8187/10-09-2019 και Φ.27/7336/12-09-2019) περιήλθαν στο αρμόδιο Τμήμα Απασχόλησης & Υποστήριξης της Εκπαίδευσης της Δ/σης Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Π.Ε. Σερρών στις 16-9-2019 και 24-9-2019, αντίστοιχα.

γ) η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας/Περιφερειακή Ενότητα Σερρών ουδεμία ευθύνη φέρει για το γεγονός ότι τα εν λόγω νέα δρομολόγια δεν συμπεριλήφθηκαν στην αρχική διακήρυξη, δεδομένου ότι τα σχετικά έγγραφα περιήλθαν στην υπηρεσία μας μετά την έναρξη του σχολικού έτους. Επιπλέον

σύμφωνα με το αριθμ Φ.27/11351/6-11-2019 έγγραφο της Δ/σης Α/θμιας Εκπαίδευσης Σερρών προκύπτει ότι η ανάγκη για την μεταφορά των μαθητών α) προς και από το 1ο και το 19ο Νηπιαγωγείο Σερρών προέκυψε μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας των εγγραφών για το νέο σχολικό έτος στις 10-6-2019, λόγω αυξημένου αριθμού εγγραφών και περιορισμένης χωρητικότητας του 24ου και 29ου Νηπιαγωγείου με βάση την Φ.20.1/5314/07-06-2019 (ΑΔΑ: 6Ρ084653ΠΣ-ΛΡ2) Απόφαση του Δ/ντη Π.Ε. Σερρών και β) από Τερπνή προς Αγία Παρασκευή μετά την εγγραφή νηπίου στο ολοήμερο τμήμα του σχολείου (ώρα λήξης μαθημάτων στις 16:00) στις 04-09-2019.

Πρόβλεψη για δικαιώματα προαίρεσης για νέα δρομολόγια στην αριθμ. 279934(2464)/7-5-2019 Διακήρυξη δεν υπάρχει για το λόγο ότι δεν προβλέπεται από την αριθ. 50025/19-9-2018 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ 4217/Β'/26-9-2018) (προβλέπονται μόνο δικαιώματα προαίρεσης για τροποποίηση υφιστάμενων δρομολογίων και δικαιώματα προαίρεσης για τη δυνατότητα παράτασης του αντικειμένου της σύμβασης για διάστημα μέχρι πέντε (5) μήνες, με αντίστοιχη αύξηση του συμβατικού αντικειμένου, μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού μεταφοράς μαθητών).

δ) με βάση τα στοιχεία των προηγούμενων διαγωνισμών που προκηρύχθηκαν από την υπηρεσία μας για το έργο της μεταφοράς μαθητών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης από την υπηρεσία μας προκύπτει ότι μεσολαβεί μεγάλο χρονικό διάστημα από την προκήρυξη των διαγωνισμών έως την τελική απόφαση ανάθεσης (εξαιρουμένου του χρόνου που τυχόν απαιτείται για τον προσυμβατικό έλεγχο του διαγωνισμού από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου), γεγονός που καθιστά αναποτελεσματική και την διαδικασία ανάθεσης (συντετμημένη προθεσμία) της παρ.3 του άρθρου 27 του Ν.4412/2016.

Ενδεικτικά παραθέτουμε τα εξής στοιχεία: - Διακήρυξη μεταφοράς μαθητών 2014-16 (Αριθμ. Πρωτ. 200842/2329/23-5-2014, ΑΔΑΜ: 14PROC002079976): προκηρύχθηκε στις 23-5-2014 και η απόφαση ανάθεσης στους οριστικούς αναδόχους εκδόθηκε στις 3-2-2015 (αρ.144/3/3-2-2015, ΑΔΑ: Ψ7037ΛΛ-Γ18). - Διακήρυξη μεταφοράς μαθητών 2016-19 (Αριθμ. Πρωτ. 125521/1417/23-3-2016, ΑΔΑΜ: 16PROC004118354): προκηρύχθηκε στις 23-3-2016 και η απόφαση ανάθεσης στους οριστικούς αναδόχους εκδόθηκε στις 20-12-2016 (αρ.2285/49/20-12-2016, ΑΔΑ: 6ΗΔΒ7ΛΛ-4ΑΧ).

Ως εκ τούτου και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 49 του Ν.4274/2014 (Α' 147), όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου δέκατου έβδομου παρ.2 του Ν.4286/2014 (Α' 194) περί ανάθεσης νέων δρομολογίων, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 Κεφάλαιο Γ παρ. 2 περ. ζ της αριθ. 50025/19-9-2018 Κ.Υ.Α. (ΦΕΚ 4217/Β'/26-9-2018) αιτούμαστε την ανάθεση των νέων δρομολογίων για το αναγκαίο χρονικό διάστημα έως την λήξη του σχολικού έτους 2019-2020 (161 ημέρες) και όχι για το διάστημα των τριών σχολικών ετών που προβλέπει η αρχική διακήρυξη."

Περαιτέρω, στο ίδιο ως άνω έγγραφο του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Σερρών της Π.Κ.Μ. αναφέρεται ότι: "2. Οι συμβάσεις οι οποίες ήταν σε ισχύ την 30-6-2019 και παρατάθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 του Ν.4625/2019 με τις αριθμ. 2169/1-10-2019 (ΑΔΑ: 9ΠΟΥ7ΛΛ-Ο7Ι) και 2296/22-10-2019 (ΑΔΑ: Ω3ΟΣ7ΛΛ-Λ7Φ) αποφάσεις της Οικονομικής Επιτροπής της Π.Κ.Μ. δεν ήταν δυνατό να καλύψουν τις νέες ανάγκες, δεδομένου ότι τα περιθώρια για τροποποίηση υφιστάμενων δρομολογίων είναι περιορισμένα, τόσο με την προηγούμενη ΚΥΑ 24001/11-6-2013 (ΦΕΚ 1449/τ.Β/14-6-2013) όσο και με την νέα ΚΥΑ 50025/19-9-2018 (ΦΕΚ 4217/Β'/26-9-2018)."

Τέλος, με το ανωτέρω έγγραφο του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Σερρών της Π.Κ.Μ. προσκομίσθηκε συνημμένο και το με α.π. Φ.27/11351/6.11.2019 έγγραφο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών προς το Τμήμα Προμηθειών της Π.Ε. Σερρών, στο οποίο αναφέρεται ότι: "η ανάγκη για την μεταφορά των μαθητών μας α) προς και από το 1^ο και 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών προέκυψε μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας των εγγραφών για το νέο σχολικό έτος στις 10-06-2019, λόγω αυξημένου αριθμού εγγραφών και περιορισμένης χωρητικότητας του 24^{ου} και 29^{ου} Νηπιαγωγείου με βάση την Φ.20.1/5314/07-06-2019(ΑΔΑ:6Ρ084653ΠΣ-ΛΡ2) Απόφαση του Δ/ντή Π.Ε. Σερρών και β) από Τερπνή προς Αγία Παρασκευή μετά την εγγραφή νηπίου στο ολοήμερο τμήμα του σχολείου (ώρα λήξης μαθημάτων στις 16:00μμ) στις 04-09-2019."

Σημειωτέον ότι με το με α.π. 695078(5738)/8.11.2019 (α.π. εισερχ. Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 5880/8.11.2019) συμπληρωματικό έγγραφο του Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Σερρών της Π.Κ.Μ. δεν υπεβλήθη στην Αρχή το ζητούμενο νέο αιτιολογημένο σχέδιο απόφασης για την προσφυγή της αιτούσας στη σκοπούμενη διαδικασία διαπραγμάτευσης.

II. Νομικό πλαίσιο

6. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, προβλέπεται ότι:

«2. Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: [...] γ) [...] Ειδικότερα: [...] δδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με την περίπτωση β' της παρ. 2 του άρθρου 26 και τα άρθρα 32 και 269 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των Οδηγιών 2014/24/ΕΚ και 2014/25/ΕΚ, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4412/2016. Κατά την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας η Αρχή λαμβάνει υπόψη της τις γενικές αρχές του ενωσιακού και εθνικού δικαίου. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα «προθεσμία είκοσι (20) εργασίμων ημερών» από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης στην Αρχή, συνοδευόμενου από όλα τα στοιχεία στα οποία θεμελιώνεται, κατά περίπτωση, η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με μέριμνα της αναθέτουσας αρχής. Με την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη τη Αρχής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ιδίως λόγω της πολυπλοκότητας της υπό ανάθεση σύμβασης, η Αρχή δύναται με απόφαση της, η οποία κοινοποιείται στην αιτούσα αναθέτουσα αρχή, να παρατείνει άπαξ την ως άνω προθεσμία για δεκαπέντε (15) επιπλέον «εργάσιμες» ημέρες. [...]».

7. Η διάταξη του άρθρου 1 παράγραφος 2 του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (ΦΕΚ Α' 147/8.8.2016) ορίζει ότι: *“Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι (άρθρα 2 έως 221) [...] Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7, σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α' και β', ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού”.*

8. Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του ν. 4412/2016, το οποίο ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 2 και του άρθρου 33 παρ. 1 εδάφιο β' της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί: 1) α) ως «αναθέτουσες αρχές» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου [...] 5) ως «δημόσιες συμβάσεις» και ως «συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, [...] 9) ως «δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών» και ως «συμβάσεις υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στην περίπτωση 6. (α) ως «δημόσιες συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών» νοούνται αυτές με αντικείμενο την εκπόνηση μελετών και την παροχή τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών κατά την έννοια των στοιχείων α' και β', αντίστοιχα, της περίπτωσης 6 της παραγράφου 3, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Γ', όταν οι μελέτες δεν εκπονούνται και οι υπηρεσίες δεν παρέχονται από το προσωπικό της αναθέτουσας αρχής, (β) ως «δημόσιες συμβάσεις γενικών υπηρεσιών» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως

αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών, πλην των αναφερομένων στην υποπερίπτωση α' της παρούσας περίπτωσης, [...]"

9. Η διάταξη του άρθρου 5 ("Κατώτατα όρια (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2170") του ιδίου ως άνω νόμου ορίζει ότι:

"Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα: (...) β) 135.000€ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Αν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ανατίθενται από τις αναθέτουσες αρχές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, το εν λόγω κατώτατο όριο ισχύει μόνο για τις συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α' προϊόντα, γ) 209.000€ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Το κατώτατο όριο αυτό εφαρμόζεται επίσης στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, όταν οι συμβάσεις αυτές αφορούν προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α', [...]"

Συναφώς επισημαίνεται ότι, με βάση τις σχετικές διατάξεις Κανονισμού 2017/2365 της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 2017 "για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων", τα ανωτέρω χρηματικά όρια των 135.000€ και 209.000€ έχουν τροποποιηθεί από 1.1.2018 και για τα έτη 2018 και 2019 στο ποσό των 144.000€ και 221.000€ αντίστοιχα.

10. Στις διατάξεις του άρθρου 6 ("Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)") του ιδίου ως άνω νόμου προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

"1. Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, χωρίς ΦΠΑ, όπως εκτιμάται από την αναθέτουσα αρχή, συμπεριλαμβανομένου κάθε τυχόν δικαιώματος προαίρεσως ή τυχόν παρατάσεων της σύμβασης, όπως ορίζουν ρητά τα έγγραφα της σύμβασης. [...]"

3. Η επιλογή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου. Η σύμβαση δεν κατατέμνεται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

4. Η εκτιμώμενη αξία ισχύει τη στιγμή της αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού ή, στις περιπτώσεις όπου δεν προβλέπεται προκήρυξη διαγωνισμού, τη στιγμή που η αναθέτουσα αρχή εκκινεί τη διαδικασία σύναψης σύμβασης, για παράδειγμα ερχόμενη σε επαφή με οικονομικούς φορείς για τους σκοπούς της σύναψης της σύμβασης, όπου ενδείκνυται κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στο άρθρο 61. [...]"

8. Όταν προτεινόμενο έργο ή προτεινόμενη παροχή υπηρεσιών μπορεί να οδηγήσει σε ανάθεση συμβάσεων υπό τη μορφή χωριστών τμημάτων, λαμβάνεται υπόψη η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων αυτών των τμημάτων. Όταν η συνολική αξία των τμημάτων ισούται ή υπερβαίνει το κατώτατο όριο που προβλέπεται στο άρθρο 5, το παρόν Βιβλίο (άρθρα 3 έως 221) εφαρμόζεται στην ανάθεση κάθε τμήματος. [...]"

10. Κατά παρέκκλιση από τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 8 και 9, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις για μεμονωμένα τμήματα κατά τις διατάξεις του παρόντος Βιβλίου, λαμβάνοντας υπόψη την εκτιμώμενη αξία μόνο του τμήματος, εφόσον αυτή, χωρίς ΦΠΑ, είναι μικρότερη από 80.000 ευρώ για προμήθειες ή υπηρεσίες ή από 1.000.000 ευρώ για έργα. Πάντως, η συνολική αξία των τμημάτων που ανατίθενται με αυτόν τον τρόπο, δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής αξίας όλων των τμημάτων στις οποίες έχει διαιρεθεί το προτεινόμενο έργο, η προτεινόμενη απόκτηση ομοιογενών αγαθών ή η προτεινόμενη παροχή υπηρεσιών. [...]"

11. Στη διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, η οποία ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, προβλέπεται ότι:

“2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις: [...] γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη”.

12. Παρατίθενται σχετικές για την κρινόμενη υπόθεση διατάξεις που διέπουν την ανάθεση συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων από τις Περιφέρειες της χώρας:

12.1 Στις διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 4625/2019 (ΦΕΚ Α' 139/31.8.2019), οι οποίες διέπουν τη μεταφορά μαθητών κατά το σχολικό έτος 2019 – 2020, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“1. Στις περιπτώσεις των εκκρεμών έως την έναρξη του σχολικού έτους 2019 - 2020 διαγωνισμών, τους οποίους προκήρυξαν οι Περιφέρειες για τη μεταφορά μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσίων σχολείων, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί, κατ' εξαίρεση των κείμενων διατάξεων, να αποφασίζει την ανάθεση της εκτέλεσης των σχετικών δρομολογίων στους προσωρινούς μειοδότες ή προσωρινούς αναδόχους μέχρι την ολοκλήρωση των διαγωνισμών με την υπογραφή των οικείων συμβάσεων και πάντως το αργότερο μέχρι 30.6.2020.

2. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες: α) δεν κατέστη εφικτό από τις οικείες περιφέρειες να προκηρύξουν διαγωνισμούς, β) προέκυψαν νέες ανάγκες μετά την προκήρυξη των διαγωνισμών, γ) υπάρχουν αδιάθετα δρομολόγια για τα οποία είτε δεν υποβλήθηκαν προσφορές είτε οι υποβληθείσες προσφορές κρίθηκαν μη κατάλληλες, δ) δεν έχουν αναδειχθεί μειοδότες ή προσωρινοί ανάδοχοι στους εκκρεμείς διαγωνισμούς, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί με απόφασή της να παρατείνει έως 30.6.2020, την εκτέλεση των συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30.6.2019. Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνονται υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνήσιου ανταγωνισμού. [...]”

12.2 Περαιτέρω, στην παράγραφο 4 του άρθρου 49 (περί μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων) του ν. 4274/2014 (ΦΕΚ Α' 147), ως προστέθηκε και ισχύει από 11.9.2014 με την παράγραφο 2 του άρθρου δέκατου έβδομου του ν. 4286/2014 (ΦΕΚ Α' 194), προβλέπονται τα εξής: *“4. Τα νέα δρομολόγια τα οποία προκύπτουν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με τις τυχόν προβλεπόμενες προαιρέσεις των διακηρύξεων δύναται να ανατεθούν με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, τηρούμενων των προϋποθέσεων διαφάνειας και ανταγωνισμού.”*

12.3 Τέλος, στο άρθρο 2 Κεφάλαιο Γ' (Μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών) παρ. 2 της Κ.Υ.Α. υπ' αριθ. 50025/19.9.2018 με τίτλο *“Μεταφορά μαθητών δημοσίων σχολείων από τις Περιφέρειες”* (ΦΕΚ Β' 4217/26.9.2018) προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

“2. Κανόνες διαδικασίας σύναψης και εκτέλεσης σύμβασης. Η διαδικασία σύναψης, η εποπτεία και η παρακολούθηση της σύμβασης διενεργούνται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις του ν. 4412/2016.

α. Ο διαγωνισμός προκηρύσσεται κατ' ελάχιστον έξι μήνες πριν την έναρξη των δρομολογίων με βάση τα στοιχεία της παρ. 1.β. του άρθρου 5.

β. Η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται από ένα (1) έως τρία (3) έτη αρχής γενομένης από την έναρξη του σχολικού έτους αφετηρίας. [...]

στ. Στο διαγωνισμό προβλέπονται δικαιώματα προαίρεσης, που καθορίζονται ως εξής:

στ.1) Ποσοστό προαίρεσης που καθορίζεται σύμφωνα με τον προϋπολογισμό της κάθε Περιφέρειας και αναγράφεται σαφώς και ρητά στην προκήρυξη και τη διακήρυξη του διαγωνισμού, για την τροποποίηση των υφιστάμενων δρομολογίων (δηλαδή μείωση ή αύξηση των χιλιομέτρων των

δρομολογίων ή μερική αλλαγή διαδρομής που οφείλεται στην ανάγκη να εξυπηρετηθούν νέοι μαθητές κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης ή σε κάποια απρόβλεπτη ανάγκη π.χ. εκτέλεση δημόσιων έργων επί οδοστρωμάτων), όπως και για την ύπαρξη συνοδού, όποτε προκύπτει ανάγκη κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. Η επιφύλαξη περί ασκήσεως του δικαιώματος προαίρεσης, όπως και η δυνατότητα διακοπής της σύμβασης λόγω κατάρτησης δρομολογίου πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και στην αναλυτική διακήρυξη του διαγωνισμού. Σε κάθε περίπτωση, εφαρμοστέες είναι οι σχετικές διατάξεις του ν. 4412/2016 περί εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων γενικών υπηρεσιών.

στ.2) Δυνατότητα χρονικής παράτασης του αντικειμένου της σύμβασης για διάστημα μέχρι πέντε (5) μήνες, με αντίστοιχη αύξηση του συμβατικού αντικειμένου, μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού μεταφοράς μαθητών. Η δυνατότητα παράτασης της διάρκειας της σύμβασης πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και τη διακήρυξη του διαγωνισμού. Οι διαδικασίες του διαγωνισμού καθορίζονται λαμβανομένου υπόψη και του ποσού της προαίρεσης, η αξία του οποίου λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της δημόσιας σύμβασης. Σε κάθε περίπτωση, οι τροποποιήσεις των συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους διέπονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016.

ζ. Για την ανάθεση των συμβάσεων μεταφοράς μαθητών οι Περιφέρειες μπορούν να προσφεύγουν στις διαδικασίες των άρθρων 27, 28, 29, 32, 117 και 118 του ν. 4412/2016. Επίσης ανάλογα με το είδος, το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και τη χρονική διάρκεια αυτών, οι Περιφέρειες δύνανται να συνάπτουν συμβάσεις μεταφοράς μαθητών στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών ή συμφωνίας-πλαίσιο με βάση τις προβλέψεις των άρθρων 33 και 39 του ν. 4412/2016 αντίστοιχα.”

III. Νομική Εκτίμηση

13. Το υπό εξέταση αίτημα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, η οποία ως ΟΤΑ β΄ βαθμού αποτελεί αναθέτουσα αρχή κατά τις προπαρατεθεισες διατάξεις του άρθρου 2 παράγραφος 1 περίπτωση 1(α) του ν. 4412/2016, αφορά στη σύναψη δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών και δη γενικών υπηρεσιών κατά την έννοια των προπαρατεθεισών διατάξεων του άρθρου 2 παράγραφος 1 περίπτωση 9(β) του ν. 4412/2016.

Σημειωτέον ότι αναθέτουσα αρχή της εξεταζόμενης δημόσιας σύμβασης θεωρείται η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και όχι η Περιφερειακή Ενότητα Σερρών της εν λόγω Περιφέρειας, η οποία είναι αρμόδια για την ανάθεση και εκτέλεση της υπόψη σύμβασης, καθώς η συγκεκριμένη Περιφερειακή Ενότητα δεν έχει ορισθεί αναθέτουσα αρχή ως χωριστή επιχειρησιακή μονάδα κατά την έννοια των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 6 ν. 4412/2016 και της κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδοθείσας ΚΥΑ υπ' αριθμ. 75555/289/6.7.2017 «Καθορισμός κριτηρίων υπαγωγής στην έννοια της "χωριστής επιχειρησιακής μονάδας ανεξαρτήτως υπεύθυνης για τη σύναψη συμβάσεων της ίδιας ή ορισμένων κατηγοριών αυτών" του άρθρου 6, παρ. 2, εδάφιο β' του ν. 4412/2016» (ΦΕΚ Β' 2336).

Περαιτέρω, λαμβανομένων υπόψη των προπαρατεθεισών διατάξεων του άρ. 6 παρ. 8 ν. 4412/2016, και δεδομένου ότι η εκτιμώμενη αξία της εξεταζόμενης (προς σύναψη) δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών, ποσού 21.620,29€ χωρίς ΦΠΑ, αθροιζόμενη με την εκτιμώμενη αξία, ποσού 12.549.699,55€ χωρίς ΦΠΑ, της προκηρυχθείσας από την ίδια ως άνω αναθέτουσα αρχή εντός του ιδίου έτους, αναφερόμενης υπό παρ. 2 της παρούσας, δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών ομοίου αντικειμένου, υπερβαίνει το ισχύον εφαρμοστέο χρηματικό κατώφλι, ποσού 221.000€ χωρίς ΦΠΑ, του άρ. 5 ν. 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών των μη κεντρικών αναθετουσών αρχών, όπως η αιτούσα, προκύπτει ότι συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για την παροχή της σύμφωνης γνώμης της κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011 ως ισχύει.

14. Επισημαίνεται ότι η διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα

άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, και ήδη άρθρα 26 και 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, περιπτώσεις (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 π.δ/τος 60/2007 και ήδη άρθρα 26 και 32 του ν. 4412/2016). Περαιτέρω επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από την βασική ρύθμιση, ήτοι από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αρχής της διαφάνειας, του ελεύθερου ανταγωνισμού, της αποφυγής των διακρίσεων και της ίσης μεταχείρισης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας.

Συγκεκριμένα, προκειμένου η Οδηγία 2004/18/ΕΚ, συναφώς δε και η Οδηγία 2014/24/ΕΕ, να μην απωλέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28ης Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13 και της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48).

15. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι κάθε αναθέτουσα αρχή έχει μεν ευχέρεια, κατ' απόκλιση από το γενικό κανόνα διενέργειας ανοικτού ή κλειστού διαγωνισμού, να συνάπτει δημόσια σύμβαση με προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης, μόνον όμως εφόσον συντρέχουν οι προς τούτο νόμιμες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η κατεπείγουσα ανάγκη οφειλόμενη σε γεγονότα απρόβλεπτα και δη μη απορρέοντα από δική της ευθύνη. Η σχετική απόφαση της αναθέτουσας αρχής πρέπει να φέρει πλήρη και ειδική αιτιολογία, αναφερόμενη στους λόγους για τους οποίους αποφασίζεται η προσφυγή στην συγκεκριμένη εξαιρετική διαδικασία (βλ. ΣτΕ 1747/2011).

Επιπλέον, το Ελεγκτικό Συνέδριο δέχεται ότι απρόβλεπτες περιστάσεις είναι τα γεγονότα που δεν μπορούν αντικειμενικά με βάση τα διδάγματα της ανθρώπινης πείρας και λογικής να προβλεφθούν, είναι δε ανεξάρτητα της βούλησης της αναθέτουσας αρχής και δεν πρέπει να απορρέουν από έλλειψη προγραμματισμού και επιμέλειας αυτής (βλ. ενδεικτικά πράξεις ΕλΣυν 91, 105, 171, 191, 200, 205 και 214/2007, 15 και 74/2008 υπό το (προϊσχύσαν) καθεστώς της διάταξης του άρθρου 25 περ. 1 υποπερ. γ' του π.δ/τος 60/2007, το οποίο είχε ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 2004/18/ΕΚ, την οποία και κατήργησε η Οδηγία 2014/24/ΕΕ που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το ν. 4412/2016).

16. Ειδικότερα, κατά την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, «ως απρόβλεπτες περιστάσεις νοούνται εκείνα τα αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία, ακριβώς επειδή δεν μπορούσαν να είναι γνωστά στην αναθέτουσα αρχή, ούτε ανάγονται στη σφαίρα της ευθύνης της, κατέστησαν ανέφικτο τον έγκαιρο από την ίδια προγραμματισμό των αναγκών για την αντιμετώπισή τους ενεργειών. Περαιτέρω, η επίκληση της κατεπείγουσας ανάγκης δικαιολογείται για την ανάθεση εκείνων μόνο των εργασιών, που είναι απολύτως αναγκαίες για την άμεση εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων αναγκών που προέκυψαν εξαιτίας των απρόβλεπτων γεγονότων, και όχι για την κάλυψη των τακτικών αναγκών της. Σε κάθε περίπτωση, οι διατάξεις που αφορούν στην ανάθεση με διαδικασία διαπραγμάτευσης πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά, καθόσον εισάγουν παρεκκλίσεις από την εφαρμογή των κανόνων που διέπουν την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων, το δε βάρος απόδειξης, ότι πράγματι συντρέχουν σωρευτικώς οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την εκάστοτε παρέκκλιση, φέρει η αναθέτουσα αρχή η οποία κάθε φορά τις επικαλείται» (βλ. ΕλΣυν. Ζ' Κλιμάκιο πράξη 164/2018 και Τμήμα VI απόφαση 1326/2018 και τις εκεί παραπομπές σε ΕλΣυν. Τμ. Μειζ. Επτ. Συνθ. 707/2013, VI Τμ. 3015, 3217/2012, κ.ά.).

17. Η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 συνέχεται με τη σωρευτική συνδρομή πέντε προϋποθέσεων και συγκεκριμένα των εξής:

i) την ύπαρξη κατεπείγουσας ανάγκης που δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, όπως πχ. η ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία,

ii) την ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης,

iii) την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης και της κατεπείγουσας ανάγκης που ανακύπτει,

iv) το ότι οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη, και τέλος,

v) την ανάθεση της εν λόγω σύμβασης στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης εάν δεν πληρούνται μία από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις ως προς το κατεπείγον, δεν δικαιολογείται η προσφυγή της αναθέτουσας αρχής στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης (βλ. αποφάσεις ΔΕΕ της 2ας Αυγούστου 1993, C-107/92, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 12, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 14).

18. Αξιολογώντας, εν προκειμένω, τη συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 στην κρινόμενη υπόθεση, προκύπτουν τα ακόλουθα:

(i) Ως προς την ύπαρξη κατεπείγουσας ανάγκης η οποία δεν συμβιβάζεται με τις προθεσμίες που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων:

Η επικαλούμενη από την αιτούσα κατεπείγουσα ανάγκη αφορά στην κάλυψη των “*νέων αναγκών μεταφοράς μαθητών με λεωφορεία και Ε.Δ.Χ (ταξί) [...] που αφορούν την ανάθεση τεσσάρων (4) νέων δρομολογίων για το σχολικό έτος 2019-2020, προϋπολογισμού 21.620,29 ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ*”, και, ειδικότερα, την ανάθεση των τεσσάρων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία αποτυπώνονται στον παρατεθέντα υπό σελ. 2 της παρούσας πίνακα και τα οποία αφορούν στην εκτέλεση μεταφορικού έργου 161 ημερών προς και από το 1^ο και 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών και από το Νηπιαγωγείο Τερπνής προς Αγία Παρασκευή Σερρών, με χρονική διάρκεια σύμβασης από την υπογραφή της έως τη λήξη του σχολικού έτους 2019 – 2020 (την 30^η.6.2020).

Σύμφωνα με την αιτούσα, υφίσταται “*επιτακτική ανάγκη μεταφοράς των μαθητών στις αντίστοιχες σχολικές μονάδες ήδη από την πρώτη μέρα της έναρξης του σχολικού έτους*”, η οποία επιβάλλει την “*επιλογή της συντομότερης δυνατής διαδικασίας ανάθεσης των σχετικών δρομολογίων*” και απορρέει από “*το θεμελιώδες δικαίωμα του ανηλίκου για ακώλυτη πρόσβαση στη δωρεάν παιδεία (άρθρα 16 και 21 του Συντάγματος και της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του Παιδιού, όπως κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992, Α' 192), επιταγές που διαγράφουν οι συνταγματικές διατάξεις και οι υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις της ως άνω Διεθνούς Σύμβασης*”.

Κατά συνέπεια, έχοντας υπόψη τους ανωτέρω ισχυρισμούς της αιτούσας καθώς και τη φύση της προς ανάθεση σύμβασης, η οποία συνδέεται με την άσκηση του κατά τα ως άνω κατοχυρωμένου δικαιώματος των μαθητών των συγκεκριμένων δημοσίων σχολείων της Π.Ε. Σερρών για δωρεάν παιδεία, θεμελιώνεται ο κατεπείγων χαρακτήρας της ανάγκης για την ανάθεση των εν λόγω υπηρεσιών, οι οποίες δεν μπορούν να ανατεθούν δια του εν εξελίξει (από 7.5.2019 προκηρυχθέντος) ανοικτού διεθνούς ηλεκτρονικού διαγωνισμού, εκτιμώμενης αξίας 12.549.699,55€ χωρίς ΦΠΑ, καθώς δεν συμπεριελήφθησαν στο αντικείμενο του διαγωνισμού αυτού ούτε στα τεθέντα στην οικεία διακήρυξη δικαιώματα προαίρεσης, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα υπό παρ. 2 της παρούσας.

Παράλληλα, όπως βεβαιώνει η αιτούσα, τα τέσσερα δρομολόγια μεταφοράς μαθητών του εξεταζομένου αιτήματος, τα οποία προέκυψαν ως νέες ανάγκες μετά την προκήρυξη του ως άνω διαγωνισμού, “*δεν μπορούν να καλυφθούν με την παράταση συμβάσεων που ήταν σε ισχύ στις 30-6-2019*” κατ' εφαρμογή των σχετικών (παρατεθεισών υπό σελ. 8 της παρούσας) διατάξεων της παρ. 2 του αρ. 15 ν. 4625/2019, βάσει των οποίων επιτρέπεται στις Περιφέρειες της χώρας να καλύπτουν νέες, προκύπτουσες μετά την προκήρυξη των σχετικών διαγωνισμών, ανάγκες μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων χωρικής τους αρμοδιότητας για το σχολικό έτος 2019-2020 με παράταση (με

απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής) έως 30.6.2020 της εκτέλεσης των σχετικών συμβάσεων που ήταν σε ισχύ την 30^η.6.2019.

Περαιτέρω, όσον αφορά στο εάν η κάλυψη της επικαλούμενης κατεπείγουσας ανάγκης δεν συμβιβάζεται με την τήρηση των προθεσμιών που επιτάσσουν άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, όπως πχ. η επισπευσμένη ανοικτή ή κλειστή διαδικασία των άρθρων 27 παρ. 3 και 28 παρ. 7 ν. 4412/2016 αντίστοιχα, η αιτούσα προβάλλει τον ισχυρισμό ότι η συγκεκριμένη κατεπείγουσα ανάγκη δεν θα μπορούσε να καλυφθεί αποτελεσματικά με την ανάθεση της οικείας σύμβασης μέσω της (διαφαινόμενης ως πιο προσήκουσας) επισπευσμένης ανοικτής διαδικασίας του άρθρου 27 παρ. 3 ν. 4412/2016, καθώς *“με βάση τα στοιχεία των προηγούμενων διαγωνισμών που προκηρύχθηκαν από την υπηρεσία μας για το έργο της μεταφοράς μαθητών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης από την υπηρεσία μας προκύπτει ότι μεσολαβεί μεγάλο χρονικό διάστημα από την προκήρυξη των διαγωνισμών έως την τελική απόφαση ανάθεσης (εξαιρουμένου του χρόνου που τυχόν απαιτείται για τον προσυμβατικό έλεγχο του διαγωνισμού από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου), γεγονός που καθιστά αναποτελεσματική και την διαδικασία ανάθεσης (συντετμημένη προθεσμία) της παρ. 3 του άρθρου 27 του Ν.4412/2016.”*

Προς επίρρωση δε του ανωτέρω ισχυρισμού της, η αιτούσα επικαλείται τη σχετική πρότερη πείρα της από τις δύο πιο πρόσφατα (διενεργηθείσες εξ αυτής) ανοικτές, άνω των ορίων, διαγωνιστικές διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων μεταφοράς μαθητών για τα σχολικά έτη 2014 – 2016 (α.π. διακήρυξης 200842/2329/23.5.2014 με ΑΔΑΜ: 14PROC002079976) και 2016 – 2019 (α.π. διακήρυξης 125521/1417/23.3.2016 με ΑΔΑΜ: 16PROC004118354), οι οποίες χρειάσθηκαν χρονικό διάστημα περίπου 8 μηνών και 9 μηνών αντίστοιχα από την ημερομηνία της προκήρυξης για να τελεσφορήσουν, καθώς: στη μεν πρώτη, η διαδικασία *“προκηρύχθηκε στις 23-5-2014 και η απόφαση ανάθεσης στους οριστικούς αναδόχους εκδόθηκε στις 3-2-2015 (αρ.144/3/3-2-2015, ΑΔΑ: Ψ7037ΛΛ-Γ18)”*, στη δε δεύτερη, η διαδικασία *“προκηρύχθηκε στις 23-3-2016 και η απόφαση ανάθεσης στους οριστικούς αναδόχους εκδόθηκε στις 20-12-2016 (αρ.2285/49/20-12-2016, ΑΔΑ: 6ΗΔΒ7ΛΛ-4ΑΧ)”*.

(ii) Ως προς την ύπαρξη απρόβλεπτης περίπτωσης

Σύμφωνα με την αιτούσα, η ανάγκη για την κάλυψη των τεσσάρων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, τα οποία αφορά το εξεταζόμενο αίτημα, προέκυψε *“με την έναρξη του νέου σχολικού έτους 2019-20 και μετά την επικαιροποίηση των στοιχείων μεταφοράς μαθητών από τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας (Διαβ. με αρ. πρωτ.: Φ.27/8187/10-09-2019) και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Διαβ. με αρ. πρωτ.: Φ.27/7336/12-09-2019) του Νομού Σερρών”*, τα οποία *“περιήλθαν στο αρμόδιο Τμήμα Απασχόλησης & Υποστήριξης της Εκπαίδευσης της Δ/σης Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Π.Ε. Σερρών στις 16-9-2019 και 24-9-2019, αντίστοιχα.”*

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο με α.π. Φ.27/11351/6.11.2019 υποβληθέν έγγραφο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών προς το Τμήμα Προμηθειών της Π.Ε. Σερρών, *“η ανάγκη για την μεταφορά των μαθητών μας α) προς και από το 1^ο και 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών προέκυψε μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας των εγγραφών για το νέο σχολικό έτος στις 10-06-2019, λόγω αυξημένου αριθμού εγγραφών και περιορισμένης χωρητικότητας του 24^{ου} και 29^{ου} Νηπιαγωγείου με βάση την Φ.20.1/5314/07-06-2019 (ΑΔΑ: 6Ρ084653ΠΣ-ΑΡ2) Απόφαση του Δ/ντή Π.Ε. Σερρών και β) από Τερπνή προς Αγία Παρασκευή μετά την εγγραφή νηπίου στο ολοήμερο τμήμα του σχολείου (ώρα λήξης μαθημάτων στις 16:00μμ) στις 04-09-2019.”*

Συναφώς σημειώνεται ότι με τη με α.π. Φ.20.1/5314/7.6.2019 (ΑΔΑ: 6Ρ084653ΠΣ-ΑΡ2) απόφαση του Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών με θέμα *«Κατανομή νηπίων/προνηπίων σε όμορα νηπιαγωγεία της Δ/σης Α/θμιας Εκπ/σης Σερρών για το σχολικό έτος 2019-2020»* διενεργήθηκε η κατανομή - μετακίνηση 12 νηπίων/προνηπίων από το 24^ο Νηπιαγωγείο Σερρών στο 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών και 17 νηπίων/προνηπίων και 1 νηπίου από το 29^ο Νηπιαγωγείο Σερρών στο 1^ο Νηπιαγωγείο Σερρών και στο 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών αντίστοιχα.

Τα συγκεκριμένα γεγονότα, δηλαδή η από 7.6.2019 κατανομή – μετακίνηση (δυνάμει της ανωτέρω απόφασης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών) του ανωτέρω αριθμού νηπίων/προνηπίων στο 1^ο και στο 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών από το 24^ο και το 29^ο Νηπιαγωγείο Σερρών και η από 4.9.2019 εγγραφή νηπίου στο ολοήμερο τμήμα του Νηπιαγωγείου Τερπνής Σερρών, τα οποία διαφαίνεται ότι συνδέονται με την επικαλούμενη κατεπείγουσα ανάγκη της ανάθεσης των τεσσάρων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, κατά τα αναφερόμενα υπό προϋπόθεση (iii) στην παρούσα, δεν ανάγονται στη σφαίρα ευθύνης της αιτούσας αναθέτουσας αρχής. Συνεπώς, τα γεγονότα αυτά δεν ήταν δυνατόν να είχαν προβλεφθεί από την αιτούσα αναθέτουσα αρχή κατά την προκήρυξη στις 7.5.2019 του (αναφερόμενου υπό παρ. 2 της παρούσας) ανοικτού διεθνούς ηλεκτρονικού διαγωνισμού, εκτιμώμενης αξίας 12.549.699,55€ χωρίς ΦΠΑ, καθώς οι συγκεκριμένες ανάγκες μεταφοράς μαθητών διαπιστώθηκαν από την αρμόδια προς τούτο Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών κατά τη διαδικασία εγγραφών μαθητών για το σχολικό έτος 2019-2020, και συγκεκριμένα κατά το χρονικό διάστημα από 7.6.2019 έως 4.9.2019.

(iii) Ως προς την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της απρόβλεπτης περίπτωσης και της επικαλούμενης από την αναθέτουσα αρχή κατεπείγουσας ανάγκης

Προκειμένου για τη συνδρομή της εφαρμοστέας διάταξης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 θα πρέπει η κατεπείγουσα ανάγκη που επικαλείται η αναθέτουσα αρχή να οφείλεται σε αυταπόδεικτα απρόβλεπτες για αυτήν περιστάσεις, με τις οποίες να τελούν σε αιτιώδη συνάφεια.

Στην κρινόμενη υπόθεση, διαφαίνεται, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, ότι η επικαλούμενη κατεπείγουσα ανάγκη για την ανάθεση της εκτέλεσης - έως τη λήξη του σχολικού έτους 2019-2020 - των τεσσάρων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών, τα οποία αφορά το εξεταζόμενο αίτημα, οφείλεται στα απρόβλεπτα για την αιτούσα γεγονότα: α) της από 7.6.2019 κατανομής-μετακίνησης (δυνάμει της Φ.20.1/5314/07-06-2019 ΑΔΑ: 6Ρ084653ΠΣ-ΛΡ2 απόφασης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Σερρών) του ανωτέρω αριθμού νηπίων/προνηπίων στο 1^ο και στο 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών (αυτό αναφορικά με τα τρία δρομολόγια προς και από το 1^ο και 19^ο Νηπιαγωγείο Σερρών) και β) της από 4.9.2019 εγγραφής νηπίου στο ολοήμερο τμήμα του Νηπιαγωγείου Τερπνής Σερρών (αυτό αναφορικά με το τέταρτο δρομολόγιο από Τερπνή προς Αγία Παρασκευή Σερρών).

(iv) Ως προς το ότι οι περιστάσεις που επικαλείται η αιτούσα αναθέτουσα αρχή για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη

Η αιτούσα προβάλλει τον ισχυρισμό ότι "η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας/Περιφερειακή Ενότητα Σερρών ουδεμία ευθύνη φέρει για το γεγονός ότι τα εν λόγω νέα δρομολόγια δεν συμπεριλήφθηκαν στην αρχική διακήρυξη, δεδομένου ότι τα σχετικά έγγραφα περιήλθαν στην υπηρεσία μας μετά την έναρξη του σχολικού έτους", πράγμα που φαίνεται να ισχύει, καθώς το έγγραφο με α.π. Φ.27/8187/10.09.2019 της Δ/σης Α/θμιας Εκπαίδευσης Σερρών σχετικά με την επικαιροποίηση των στοιχείων μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Π.Ε. Σερρών περιήλθε στην αρμόδια Υπηρεσία της τελευταίας μετά την 1.9.2019 (έναρξη σχολικού έτους 2019-2020) και συγκεκριμένα στις 16.9.2019.

(v) Ως προς την ανάθεση της εξεταζόμενης σύμβασης στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο

Καταρχήν επισημαίνεται ότι, λόγω του εξαιρετικού χαρακτήρα της ρύθμισης του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' ν. 4412/2016, η εφαρμογή της συγκεκριμένης εξαιρετικής διαδικασίας για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων κατόπιν διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης επιτρέπεται επί τη βάση της προσωρινής κάλυψης των επικαλούμενων κατεπείγουσων αναγκών και όχι του συνόλου των παγίων και διαρκών αναγκών της αναθέτουσας αρχής (βλ. πχ. αποφάσεις 56/2015 και Δ75/2019 της Αρχής), ενώ για τα αγαθά, τα έργα και τις υπηρεσίες που είναι απαραίτητα μετά την περίοδο της προσωρινής κάλυψης της κατεπείγουσας ανάγκης η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προσφύγει σε ανοιχτή ή κλειστή διαδικασία σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ισχύοντος νομικού πλαισίου. Επομένως το κατ' επίκληση των ανωτέρω διατάξεων του ν. 4412/2016 αίτημα πρέπει να υποβάλλεται στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο και όχι να καλύπτει το σύνολο των αναγκών

της αιτούσας αναθέτουσας αρχής, καθώς αυτές μπορούν να καλύπτονται με δημόσιες συμβάσεις που συνάπτονται με τις συνήθεις διαγωνιστικές διαδικασίες ανάθεσης (βλ. πχ. αποφάσεις Δ127/2018 και Δ75/2019 της Αρχής).

Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την εξέταση του προϋπολογισμού εκάστου εκ των τεσσάρων δρομολογίων μεταφοράς μαθητών του εξεταζόμενου αιτήματος, το αίτημα αφορά στην εκτέλεση 161 ημερών μεταφορικού έργου, το οποίο εκτείνεται από την υπογραφή της οικείας σύμβασης έως τη λήξη του σχολικού έτους 2019-2020 (την 30^η.6.2020), συνολικής εκτιμώμενης αξίας 21.620,29€ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ. Όπως δε ρητώς αναφέρει η αιτούσα, το εξεταζόμενο αίτημα αφορά *“την ανάθεση των νέων δρομολογίων για το αναγκαίο χρονικό διάστημα έως την λήξη του σχολικού έτους 2019-2020 (161 ημέρες) και όχι για το διάστημα των τριών σχολικών ετών που προβλέπει η αρχική διακήρυξη.”* Επομένως, η εξεταζόμενη δημόσια σύμβαση παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών έχει σκοπό να καλύψει ανάγκες του υπολειπόμενου τρέχοντος σχολικού έτους και συνεπώς, λαμβανομένης υπόψη και της μικρής αξίας της προς ανάθεση σύμβασης, κρίνεται ότι πληρούται εν προκειμένω η εν λόγω προϋπόθεση.

19. Εν όψει των ως άνω εκτεθέντων, διαπιστώνεται ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016 για την ανάθεση δημόσιας σύμβασης / δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών, για τέσσερα δρομολόγια, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 21.620,29€ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ για το σχολικό έτος 2019-2020, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά μόνον βάσει τιμής.

Οστόσο, προς συμπλήρωση των εγγράφων της σύμβασης και βελτίωση των διαγωνιστικών διαδικασιών σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. (στ) της παρ. 2 του κεφαλαίου Γ' του άρθρου 2 της ΚΥΑ υπ' αριθ. 50025/19.9.2018 με τίτλο *“Μεταφορά μαθητών δημοσίων σχολείων από τις Περιφέρειες”* (ΦΕΚ Β' 4217/26.9.2018) στην οποία προβλέπεται ότι *“σε κάθε περίπτωση, εφαρμοστέες είναι οι σχετικές διατάξεις του ν. 4412/2016 περί εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων γενικών υπηρεσιών”*, καθώς επίσης και ότι *“οι τροποποιήσεις των συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους διέπονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016”*, η αιτούσα αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα όπως εισάγει στις διακηρύξεις σαφή και ρητή ρήτρα τροποποίησης σύμβασης κατά την εκτέλεση (δικαίωμα προαίρεσης) προκειμένου να καλύψει (πχ. κατά τις διατάξεις του άρθρου 132 παρ. 1 περ. α' ν. 4412/2016) τυχόν νέα δρομολόγια μεταφοράς μαθητών δημοσίων σχολείων χωρικής της αρμοδιότητας, τα οποία ενδέχεται να προκύψουν μετά την προκήρυξη σχετικού διαγωνισμού.

Υπενθυμίζεται επιπλέον ότι για την κάλυψη των υπό εξέταση υπηρεσιών συνιστάται η χρήση του Δυναμικού Συστήματος Αγορών, σύμφωνα με το άρθρο 33 του ν. 4412/2016. Προς διευκόλυνση δε των αναθετουσών αρχών και δη των Περιφερειών, η Αρχή έχει ήδη εκδώσει υπόδειγμα διακήρυξης για τη Δημιουργία Δυναμικού Συστήματος Αγορών -άνω των ορίων- και την ανάθεση, μέσω αυτού, επιμέρους συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών.

IV. Συμπέρασμα

Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, επί του τεθέντος ερωτήματος, η Αρχή **ομόφωνα** αποφασίζει:

Την αποδοχή του εξεταζόμενου αιτήματος της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και **την παροχή της σύμφωνης γνώμης** της, κατά με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, προκειμένου να προβεί λόγω κατεπείγουσας ανάγκης (κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016) σε διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης για την ανάθεση δημόσιας σύμβασης / δημοσίων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας της Περιφερειακής Ενότητας Σερρών αναφορικά με τα τέσσερα δρομολόγια του εξετασθέντος αιτήματος, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 21.620,29€ μη συμπεριλαμβανομένου

ΦΠΑ για το σχολικό έτος 2019-2020, λόγω συνδρομής των προς τούτο τασσόμενων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

Αθήνα, 20 Νοεμβρίου 2019

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Αντιπρόεδρος

Αδάμ Καραγλάνης